

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Τεχνικές Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και
Οικονομικής Αποτίμησης II

Διάλεξη 4η: Εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική,
περιβαλλοντική καινοτομία - Νομοθεσία της ΕΕ για
τη γνωστοποίηση πληροφοριών βιωσιμότητας από
τις εταιρίες

Δρ. Νικόλαος Τρεβλόπουλος, Νομικός, MSc, PhD

Πέμπτη 8 Μαΐου 18:15-21:00

Μέσο επικοινωνίας: Τηλέφωνο: 6945913677,

email: ntrevlop@env.duth.gr

Περίγραμμα Μαθήματος

- Εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική
- Σύνδεση περιβαλλοντικής νομοθεσίας και περιβαλλοντικής καινοτομίας
- ΟΔΗΓΙΑ 2014/95/ΕΕ για την τροποποίηση της οδηγίας 2013/34/ΕΕ όσον αφορά τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών και πληροφοριών για την πολυμορφία από ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις και ομίλους
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/2088 περί γνωστοποιήσεων αειφορίας στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών
- ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2022/2464 όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες
- Επίλογος

Σημαντικές θεωρίες για τη λειτουργία των επιχειρήσεων

- **Η θεωρία των ενδιαφερομένων μερών (stakeholder theory)** τονίζει τις διασυνδεδεμένες σχέσεις μεταξύ μιας επιχείρησης και των πελατών της, των προμηθευτών, των εργαζομένων, των επενδυτών, των κοινοτήτων και άλλων που έχουν μερίδιο στον οργανισμό. Η θεωρία υποστηρίζει ότι μια επιχείρηση πρέπει να δημιουργεί αξία για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, όχι μόνο για τους μετόχους της.
- **Η θεσμική θεωρία (institutional theory)** τονίζει τις κατάλληλες προϋποθέσεις που διαμορφώνονται από τους λεγόμενους θεσμούς κι οι οποίες ωθούν σε μεταβολές τις υφιστάμενες επιχειρήσεις καθώς διαμορφώνουν συνθήκες για εύρεση νέων ευκαιριών (ίδρυση νέων επιχειρήσεων). Ο τρόπος που επηρεάζουν οι θεσμοί είναι δυνατόν να διακριθεί σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α) στις επίσημες απαιτήσεις και β) στις ανεπίσημες αξιώσεις.
- **Η θεωρία της νομιμότητας (legitimacy theory)** δηλώνει ότι οι οργανισμοί προσπαθούν συνεχώς να διασφαλίσουν ότι διεξάγουν δραστηριότητες σύμφωνα με τα κοινωνικά όρια και τους κανόνες. Η θεωρία της νομιμότητας εστιάζει στις αλληλεπιδράσεις της εταιρείας με την κοινωνία. Σημαίνει ότι ο οργανισμός είναι επίσης μέρος της κοινότητας και πρέπει να δώσει προσοχή στους κανόνες που ισχύουν στην κοινωνική κοινότητα.

Σημαντικές θεωρίες για τη λειτουργία των επιχειρήσεων

- Η θεωρία που βασίζεται στη γνώση (**knowledge-based theory**) είναι μια έννοια διαχείρισης της οργανωσιακής μάθησης που παρέχει στις επιχειρήσεις στρατηγικές για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της αυξημένης συμμετοχής των εργαζομένων στη διαμόρφωση και διαχείριση των επιχειρησιακών στόχων και των μακροπρόθεσμων στόχων μετασχηματισμού της επιχείρησης.
- Η θεωρία που βασίζεται στους πόρους (**resource-based theory**) ορίζει ότι οι οργανισμοί που κατέχουν «στρατηγικούς πόρους» έχουν σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των οργανισμών που δεν διαθέτουν.

Εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική

- Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 πολυάριθμα ανώτατα στελέχη οργανισμών μεγάλου μεγέθους άρχισαν να αναγνωρίζουν τη στρατηγική σημασία των περιβαλλοντικών ζητημάτων για τη λειτουργία τους με αποτέλεσμα να γίνεται αντιληπτή η αλλαγή της προσέγγισής τους από παθητική σε ενεργητική – προληπτική.

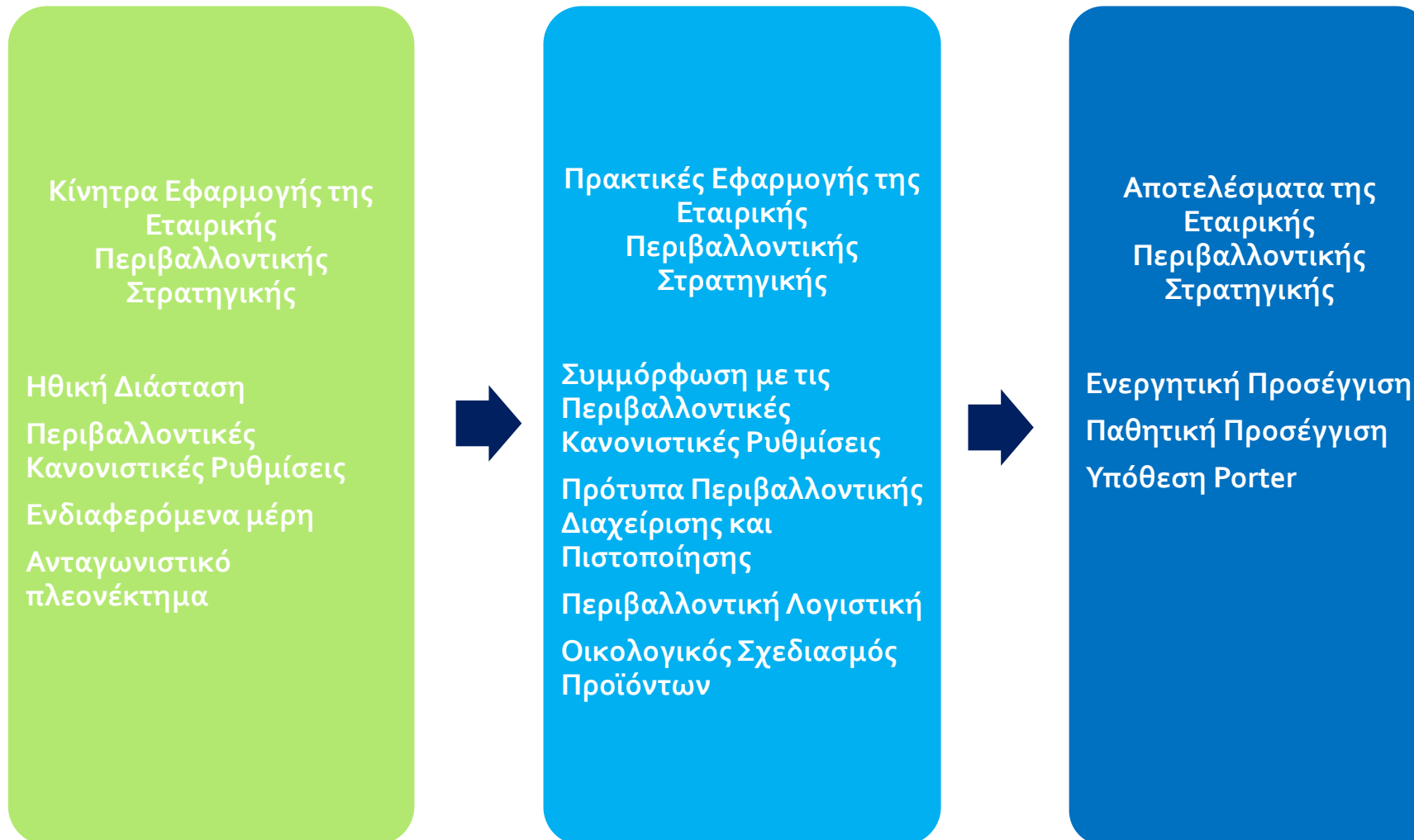
Εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική (corporate environmental strategy)

- Σε αυτήν εντάσσονται γενικότερα **περιβαλλοντικές παράμετροι** τις οποίες υιοθετούν οι επιχειρήσεις κατά τη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού.
- Αφορά τον **σχεδιασμό των προϊόντων** και των **διαδικασιών** που στοχεύουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των επιχειρήσεων και
- το εύρος των **περιβαλλοντικών ζητημάτων** τα οποία ενσωματώνονται στα σχέδια διαχείρισης των επιχειρήσεων.

Εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική

- Η περιβαλλοντική στρατηγική αφορά ποικίλους άλλους τομείς της δομικής λειτουργίας των επιχειρήσεων, όπως είναι κατά τον σχεδιασμό των προϊόντων, τη διαχείριση της εφοδιαστικής αλυσίδας, τις διαδικασίες παραγωγής και διανομής των προϊόντων για την επιστροφή των συσκευασιών και των υλικών τέλους ζωής πίσω στις επιχειρήσεις για επαναχρησιμοποίηση κι ανακύκλωση.
- Οι επιχειρήσεις με την υιοθέτηση των περιβαλλοντικών στρατηγικών επιδιώκουν την άμβλυνση ή/και την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρουν στο φυσικό περιβάλλον κατά τη διαδικασία παραγωγής προϊόντων, τις επιχειρηματικές διαδικασίες και τις περιβαλλοντικές πολιτικές.

Στρατηγικός Σχεδιασμός των Επιχειρήσεων

Κίνητρα

Ηθικοί κανόνες

- Ο διάλογος για τον κοινωνικό κι ηθικό ρόλο των επιχειρήσεων καθιερώνεται κατά την πρώτη **οικονομική κρίση του '29** όπου το μεγάλης κλίμακας Κραχ στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης κι οι ραγδαίες συνέπειες του διαχύθηκαν με ταχείς ρυθμούς και στις υπόλοιπες χώρες.
- Οι επιχειρήσεις για να κατευνάσουν τις αρνητικές κριτικές κι αντιρρήσεις που εισπράττουν από τους πολίτες για τον καθημερινό τρόπο λειτουργίας τους και κυρίως σε καιρούς οικονομικής κρίσης όπου αυτές πληθαίνουν, υιοθετούν μια σειρά πρακτικών για να αποδείξουν πως λειτουργούν ως **καλοί πολίτες (good citizenship) με ηθικές επιχειρηματικές αρχές (business ethics)**.

Κίνητρα

Ηθικοί κανόνες

- **Οι ηθικές πεποιθήσεις, αξίες και κανόνες** που διαμορφώνονται για τα περιβαλλοντικά ζητήματα από τους μάνατζερ και τους μετόχους των επιχειρήσεων διαμορφώνουν σε αρκετές περιπτώσεις το περιεχόμενο της έννοιας της εταιρικής περιβαλλοντικής ηθικής.
- Η περιβαλλοντική ηθική αποτελεί ένα **άυλο περιουσιακό στοιχείο** (intangible asset) για την επιχείρηση.
- Ανταποκρίνονται στις περιβαλλοντικές ανησυχίες περισσότερο, επειδή αυτό αποτελεί δίκαιη κι ηθική πράξη κι **όχι για την αποκόμιση οφέλους**.
- Οι αξίες που διαμορφώνονται σε επιχειρήσεις που παρακινούνται από ηθικά κίνητρα αφορούν κυρίως στην **«εξιδανίκευση»** παρά στον «εξορθολογισμό» για την επιλογή της καλύτερης στρατηγικής για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Η ατζέντα της ηθικής των επιχειρήσεων εμπεριέχει θέματα που αφορούν τόσο στο **εσωτερικό τους** (λ.χ. εργαζόμενοι) όσο και στο **εξωτερικό περιβάλλον τους** (λ.χ. τοπικές κοινωνίες). Σημειώνεται επιπλέον ο διακριτός ρόλος που αποδίδεται στα ζητήματα ηθικής στην εταιρική ατζέντα για τα ζητήματα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Κίνητρα

Περιβαλλοντικές κανονιστικές ρυθμίσεις

- Είναι ευρέως αναγνωρισμένο ότι το περιβαλλοντικό κανονιστικό πλαίσιο συγκροτεί μια **βασική κινητήρια δύναμη** για τις περιβαλλοντικές στρατηγικές των επιχειρήσεων.
- Αποτελεί **δέσμη κυβερνητικών νομοθεσιών** (λ.χ. νόμοι, πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, οδηγίες), **προτύπων και δεσμεύσεων** που διαμορφώνουν το περιβάλλον, στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις, ώστε να βελτιώσουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμά τους μέσω του ελέγχου των ρύπων, λ.χ. της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, της ρύπανσης των υδατικών πόρων, της μείωσης της ηχορύπανσης και των τοξικών ρύπων.
- Οι υποχρεωτικοί περιβαλλοντικοί κανονισμοί αποτελούν τον **αποτελεσματικότερο μοχλό** τον οποίο διαθέτει η κοινωνία για να στρέψει τις επιχειρήσεις σε στρατηγικές φιλικές προς το περιβάλλον.

Ανάπτυξη στρατηγικών λόγω νομοθεσίας

Περιβαλλοντική Νομοθεσία	Στρατηγικές	Συγγραφείς
Περιβαλλοντική νομοθεσία (γενικότερα)	Ανάπτυξη πράσινων ικανοτήτων	Rugman and Verbeke (2000)
Οδηγία 2002/95/Ε.Κ. (ROHS) κι Οδηγία 2002/96/Ε.Κ. (WEEE)	Διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας Κατάρτιση κι Εκπαίδευση Τεχνολογική Καινοτομία	Yu et al. (2006)
Οδηγία 2003/87/Ε.Κ. (EU ETS)	Περιορισμένη επίδραση στις στρατηγικές για το κλίμα Ανάπτυξη στρατηγικής για τη διαχείριση εκπομπών άνθρακα	Gulbrandsen and Stenqvist (2013) Čadež and Czerny (2010)
Οδηγία 2008/1/Ε.Κ. IPPC	Περιβαλλοντικές επενδύσεις	Testa et al. (2014)
Οδηγία 2000/53/Ε.Κ. (end-of-life vehicles)	Περιορισμένη ανάπτυξη καινοτομίας και πρακτικές μείωσης του κόστους	Smith and Crotty (2008)
Περιβαλλοντικό Θεσμικό Πλαίσιο στην Κίνα	Στρατηγικές για την αντιμετώπιση των αλλαγών στις προτεραιότητες και τα κίνητρα, τη γραφειοκρατική επανευθυγράμμιση και την αυξημένη διαφάνεια και παρακολούθηση	Marquis et al. (2011)
Κανονισμός (Ε.Κ.) 1907/2006 (REACH)	Νέα μέθοδος μηχανικού σχεδιασμού για την υποστήριξη της αξιολόγησης χημικού κινδύνου Ανάπτυξη εργαλείου για στρατηγικές αποφάσεις στην ανάπτυξη προϊόντων	Brissaud et al. (2008) Askham et al. (2012)

Κίνητρα

Ενδιαφερόμενα μέρη

- Επενδυτές, Μέτοχοι
- Προσωπικό
- Πελάτες
- Συνεργάτες
- Προμηθευτές
- Τοπική κοινωνία
- Οικολογικές οργανώσεις
- Μέσα Ενημέρωσης
- Ασφαλιστές
- Αρχές (δημόσιοι οργανισμοί, εποπτικοί & ελεγκτικοί φορείς κλπ)

Κίνητρα

Ενδιαφερόμενα μέρη

- Έχουν **σημαντικές επιρροές στις αποφάσεις των επιχειρήσεων**, ώστε να υιοθετήσουν οργανωμένα σχέδια για τη βελτίωση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος.
- Με τον όρο «πίεση» των ενδιαφερόμενων ομάδων υποδηλώνεται η ικανότητά τους να επηρεάσουν την οργάνωση και τη λειτουργία των επιχειρήσεων.
- **Διάκριση των πιέσεων** των ενδιαφερόμενων ομάδων σε δύο κύριες κατηγορίες: α) τις εξωτερικές και β) τις εσωτερικές.
 - **Εξωτερικές:** ρυθμιστικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, κοινωνία, συνεργάτες και προμηθευτές.
 - **Εσωτερικές:** Ο δεύτερος τύπος αναφέρεται σε ομάδες, όπως είναι οι μέτοχοι, η διοίκηση κι οι εργαζόμενοι.

Κίνητρα

Ανταγωνιστικό αποτέλεσμα

- Μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που υιοθετεί περιβαλλοντική στρατηγική σε εθελοντική βάση έχει στόχο να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά τους.
- Αυτό συνδέεται κυρίως με τη **θεωρία της «εταιρικής υπόθεσης»** (business case), όπου οι περιβαλλοντικές στρατηγικές αποσκοπούν στη βελτίωση της οικονομικής επίδοσης και πολύ λιγότερο ορμώνται από ανιδιοτελείς στόχους για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Η υιοθέτηση των στρατηγικών περιβαλλοντικής μέριμνας από την επιχειρηματική κοινότητα φαίνεται πως έχει θετικό αντίκτυπο στην **εταιρική φήμη** και κατ' επέκταση στη δημιουργία μελλοντικής οικονομικής αξίας.

Πρακτικές

Συμμόρφωση της επιχείρησης με τις περιβαλλοντικές κανονιστικές ρυθμίσεις

- **Παθητική στάση**, σύμφωνα με την οποία οι επιχειρήσεις εναρμονίζουν αναγκαστικά τις καθημερινές δραστηριότητές τους με τις απαιτήσεις της σχετικής νομοθεσίας κυρίως εκ των υστέρων.
- Οι ex post στρατηγικές λογίζονται ως παθητική στάση των επιχειρήσεων στην κανονιστική περιβαλλοντική «πίεση» καθώς επενδύουν σε έναν περιορισμένο αριθμό τεχνολογιών για την αποκατάσταση των τελικών επιπτώσεων (end-of-pipe technologies).
- Αποτελεί μια **συμβολική απόκριση** μόνο και μόνο για να αποκτηθεί η νομιμότητα λειτουργίας από τις ρυθμιστικές αρχές.
- **Στόχοι:**
 - Η ελαχιστοποίηση του κόστους επένδυσης για την προστασία του περιβάλλοντος και κατ' επέκταση περιορισμός κινδύνου περιβαλλοντικής ρύπανσης.
 - Η μείωση των εξόδων και του κόστους που ενδέχεται να προκύψει από τη μη προσαρμογή της λειτουργίας τους στα όρια και τις δεσμεύσεις που υπαγορεύονται από το κανονιστικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Πρακτικές

Πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης – πιστοποίησης

- Καθορίζουν συγκεκριμένα βήματα και διαδικασίες για τη **μείωση των επιπτώσεων σε ποικίλες περιβαλλοντικές πτυχές**
- **Πρότυπα** που διασφαλίζουν τον κοινωνικά υπεύθυνο αντίκτυπο της λειτουργίας των επιχειρήσεων και της παραγωγής προϊόντων.
 - οι Οδηγίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας κι Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ, Organization of Economic, Cooperation and Development, OECD) για Πολυεθνικές Εταιρείες,
 - το Οικουμενικό Σύμφωνο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (UNGC, United Nations Global Compact),
 - το μοντέλο αριστείας του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Διαχείριση Ποιότητας (EFQM, European Foundation for Quality Management),
 - το σύστημα διαχείρισης υγείας κι ασφάλειας στην εργασία OHSAS 18001 (Occupational Health and Safety Assessment Series), έχει αντικατασταθεί από το νέο διεθνές πρότυπο ISO 45001:2018
 - το πρότυπο κοινωνικής λογοδοσίας SA 8000 (Social Accountability),
 - το Σύστημα Διαχείρισης Κοινωνικής Ευθύνης ISO 26000 (International Organization of Standardization),
 - το πρότυπο AA 1000 (AccountAbility).

Πρακτικές

Πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης – πιστοποίησης

- Μία άλλη εξίσου σημαντική κατηγορία προτύπων εστιάζει στα περιβαλλοντικά ζητήματα
 - το διεθνές πρότυπο για την εφαρμογή Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ISO 14001
 - το Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης κι Οικολογικού Ελέγχου EMAS (Environmental Management and Audit Scheme)
 - το οικολογικό σήμα της Ε.Ε. (EU Eco-label)

Πρακτικές

Δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών (μη χρηματοοικονομική λογιστική)

- **Καταγραφή και αποκάλυψη πληροφοριών** σχετικά με την περιβαλλοντική και την κοινωνική επίδοση των επιχειρήσεων.
- Το όφελος που προκύπτει από αυτού του τύπου τις πληροφορίες αφορά στην **καλύτερη οργάνωση της επιχείρησης** και στην **ενημέρωση των ενδιαφερόμενων ομάδων** με κατάλληλες πληροφορίες.
- Οι σχετικές πληροφορίες αποκαλύπτονται διαμέσου **απολογισμών Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης** κι **αιεφόρου στρατηγικής**.
- Αξιόλογο εργαλείο για την κατανόηση του ρόλου που διαδραματίζουν το φυσικό περιβάλλον και τα κοινωνικά ζητήματα στη λειτουργία των επιχειρήσεων, αλλά και το αντίστροφο.
- Ο εθελοντικός χαρακτήρας της δημοσιοποίησης πληροφοριών αιεφορίας έχει τεθεί σε κριτική αφού παρουσιάζει μη ουσιαστικές πληροφορίες και πολλές φορές αποφεύγεται η παρουσίαση των λεγόμενων «**κακών**» **νέων (bad news)**.

Πρακτικές

Δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών (μη χρηματοοικονομική λογιστική)

- Έχουν θεσπιστεί αρκετές ευρωπαϊκές οδηγίες για τον υποχρεωτικό χαρακτήρα που θα λαμβάνει για τις επιχειρήσεις η καταγραφή αυτού του τύπου πληροφοριών.
- Η **αιιφόρος λογιστική** αποτελεί ένα εξελικτικό στάδιο της περιβαλλοντικής λογιστικής κι αφορά σε δραστηριότητες, μεθόδους και συστήματα για την καταγραφή, ανάλυση κι αναφορά των:
 1. **οικονομικών επιπτώσεων** που προκαλούνται από τις αλλαγές του φυσικού περιβάλλοντος και της κοινωνίας,
 2. **οικολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων** ενός καθορισμένου οικονομικού συστήματος (λ.χ. εταιρείας) και
 3. **αλληλεπιδράσεων** μεταξύ κοινωνικών, περιβαλλοντικών κι οικονομικών θεμάτων που αποτελούν τις τρεις διαστάσεις της αιιφορίας.
- Για την αξιόπιστη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων ομάδων, οι εταιρικοί απολογισμοί αιιφορίας/EKE βασίζονται στην **αρχή της ουσιαστικότητας (materiality principle)**.

Πρακτικές

Δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών (μη χρηματοοικονομική λογιστική)

Δημοφιλέστερα και κοινώς αναγνωρισμένα πρότυπα απολογισμών αειφορίας/ΕΚΕ:

- ✓ Παγκόσμια Πρωτοβουλία για τους Απολογισμούς (Global Reporting Initiative, GRI)
- ✓ Ο ενοποιημένος απολογισμός (International Integrated Reporting Council - IIRC)
- ✓ Το Πρότυπο SASB (Sustainability Accounting Standard Board, SASB)
- ✓ Το σχέδιο SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management)
- ✓ Το πλαίσιο οδηγός, πίεση, κατάσταση, αντίκτυπος κι ανταπόκριση (Driver, Pressure, State, Impact and Response – DPSIR)
- ✓ Το Οικουμενικό Σύμφωνο (Global Compact) των Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)
- ✓ Το σχέδιο για τη δημοσιοποίηση εκπομπών άνθρακα (Carbon Disclosure Project, CDP)
- ✓ Το Παγκόσμιο Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Business Council for Sustainable Development, WBCSD)
- ✓ Το Πρότυπο Εταιρικής Λογιστικής κι Αναφοράς Πρωτοκόλλου για τα αέρια του θερμοκηπίου (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures, TCFD)

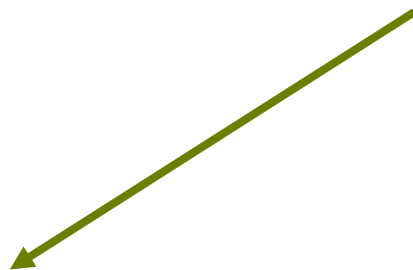
Πρακτικές

Οικολογικός σχεδιασμός προϊόντων

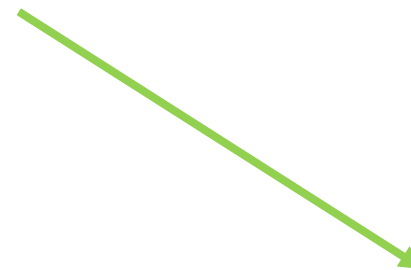
- Με τον οικολογικό σχεδιασμό οι επιχειρήσεις στοχεύουν να ελαχιστοποιήσουν τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο ενός προϊόντος σε όλο τον κύκλο ζωής του – από την απόκτηση υλικών έως την κατασκευή, τη χρήση και τελικά έως την τελική του διάθεση – χωρίς να υποβαθμίζονται τα κύρια χαρακτηριστικά του προϊόντος, όπως η λειτουργία, το κόστος, η επίδοση, η ποιότητα κι οι νομικές κι οι τεχνικές πτυχές.
- **Βασίζεται στην αξιολόγηση του κύκλου ζωής (Life Cycle Assessment, LCA)**, ένα εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός προϊόντος καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του.
- Μέσω αυτού οι επιχειρήσεις **μειώνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις** των προϊόντων και των διαδικασιών τους. Επίσης, προσφέρει τη δυνατότητα στην επιχείρηση να μειώσει το κόστος και να κάνει το προϊόν ελκυστικότερο και κατ' επέκταση να αυξήσει τη ζήτησή του.

Αποτελέσματα περιβαλλοντικής στρατηγικής

Επιχειρηματικές δράσεις με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη δύναται να διακριθούν σε δυο κύριες κατηγορίες

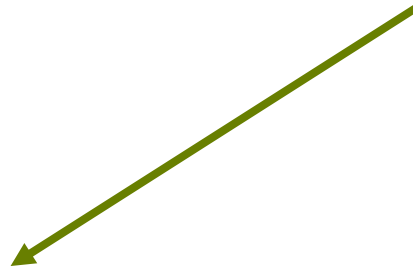
Κανονιστικά-καθορισμένες
(regulatory-driven)

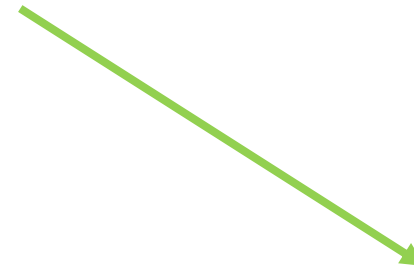
Προληπτικά-κινούμενες
(proactive-driven)

Αποτελέσματα περιβαλλοντικής στρατηγικής

Νομοθετικές ρυθμίσεις-«**εργαλεία εντολών και ελέγχου**» (command and control instruments)

Παθητική προσέγγιση
(reactive approach)

Ρυθμιστικό-καινοτομική
προσέγγιση (regulation-
innovative based approach)

Η ενεργητική – προληπτική τάση (proactive approach)

- Εθελοντικές πρακτικές
- Υπερβαίνουν την απλή συμμόρφωση με την νομοθεσία

Κίνητρα εφαρμογής της

- i. μείωση του κόστους από τη βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης
- ii. ανάπτυξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος
- iii. ικανοποίηση των απαιτήσεων των ενδιαφερομένων ομάδων
- iv. αποφυγή νέων αυστηρότερων ρυθμιστικών απαιτήσεων

Η ενεργητική – προληπτική τάση (proactive approach)

Τα επακόλουθα της ενεργητικής στρατηγικής

- Επαρκέστερη διαχείριση των εταιρικών εισροών
- Μείωση κόστους λειτουργίας
- Ανάπτυξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος
- Ενίσχυση νομιμότητας
- Ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με ενδιαφερόμενα μέρη
- Βελτίωση περιβαλλοντικής και οικονομικής επίδοσης
- Ανάπτυξη περιβαλλοντικής καινοτομίας
- Διαμόρφωση πράσινου διανοητικού κεφαλαίου

Η κανονιστικά καθοδηγούμενη εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική (regulatory-driven approach)

Η παθητική τάση (reactive approach)

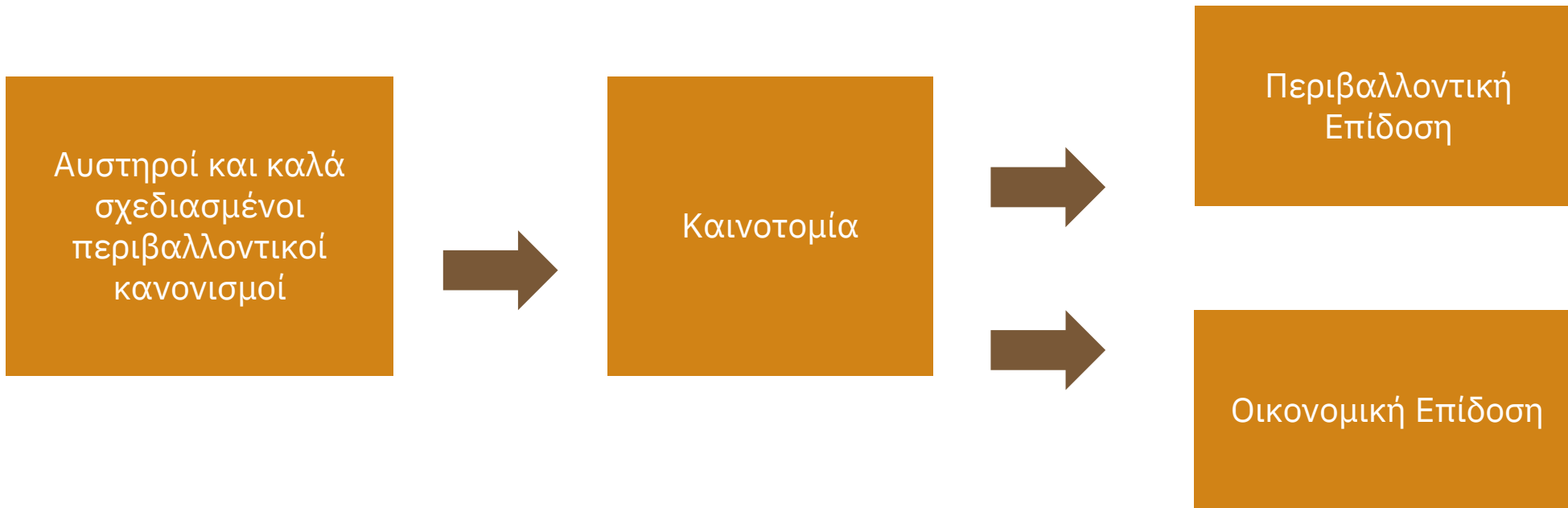
- Χαμηλή περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση
- Απλή συμμόρφωση με κανονιστικές ρυθμίσεις
- Αποφυγή χρηματοοικονομικών κινδύνων από τη μη συμμόρφωση
- Δέσμευση ελάχιστων χρηματικών πόρων για περιβαλλοντικά ζητήματα
- Εστίαση σε βραχύβιες και πρόσκαιρα υλοποιήσιμες ενέργειες

Η κανονιστικά καθοδηγούμενη εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική (regulatory-driven approach)

Η ρυθμιστικό-καινοτομική εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική (Porter Hypothesis)

- Περιβαλλοντικοί κανονισμοί σχεδιασμένοι με κατάλληλο τρόπο
- Νέες καινοτομίες στις επιχειρήσεις
- Περιβαλλοντική επίδοση
- Αντιστάθμιση πρόσθετου κανονιστικού κόστους με οικονομικό όφελος

Porter Hypothesis

Porter Hypothesis

Αυστηροί και καλοσχεδιασμένοι περιβαλλοντικοί κανόνες ενδέχεται να ωφελήσουν τόσο την κοινωνία όσο και τις επιχειρήσεις (win win theory).

«Αδύναμη» εκδοχή της PH: Κατάλληλα σχεδιασμένες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις μπορούν να ενθαρρύνουν την καινοτομία.

«Ισχυρή» εκδοχή της PH: Η καινοτομία συχνά υπερβαίνει το ενδεχόμενο πρόσθετου ρυθμιστικού κόστους δηλαδή, η περιβαλλοντική ρύθμιση οδηγεί συχνά σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας της επιχείρησης.

«Στενή» εκδοχή της PH: Ευέλικτες κανονιστικές πολιτικές δίνουν στις επιχειρήσεις μεγαλύτερα κίνητρα για καινοτομία και επομένως είναι καλύτερες από τις κανονιστικές μορφές ρύθμισης.

ΟΡΙΣΜΟΙ

- **Ευέλικτοι κανονισμοί:** Φιλικοί προς την καινοτομία νόμοι/κανόνες που ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν κατάλληλες νέες διαδικασίες/προϊόντα για την εκπλήρωση των κανονιστικών απαιτήσεων, σε αντίθεση με τους άκαμπτους κανονισμούς που ορίζουν συγκεκριμένες διαδικασίες/προϊόντα για να πετύχουν συγκεκριμένα αποτελέσματα.
- **(Περιβαλλοντική) Καινοτομία:** Σύνολο μέτρων διάφορων φορέων, όπως εταιρειών, πολιτικών, ενώσεων, οργανισμών, ιδιωτών που αναπτύσσουν νέες ιδέες, συμπεριφορές, προϊόντα και διαδικασίες (με συνεισφορά στο περιβάλλον ή σε οικολογικούς - βιώσιμους στόχους).
- **Περιβαλλοντική Επίδοση:** Αναφέρεται στον αντίκτυπο εταιρικών περιβαλλοντικών πρακτικών στο φυσικό περιβάλλον. Η περιβαλλοντική επίδοση καθορίζεται από την ικανότητα μιας επιχείρησης να μειώσει τις περιβαλλοντικές της επιπτώσεις δεσμευόμενη για βέλτιστες περιβαλλοντικές πρακτικές.
- **Χρηματοοικονομική Επίδοση:** Είναι μια πλήρης αξιολόγηση της συνολικής θέσης μιας εταιρείας σε κατηγορίες όπως περιουσιακά στοιχεία, υποχρεώσεις, ίδια κεφάλαια, έξοδα, έσοδα και συνολική κερδοφορία. Μετριέται μέσω διαφόρων τύπων που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις που επιτρέπουν στους χρήστες να υπολογίζουν ακριβείς λεπτομέρειες σχετικά με την πιθανή αποτελεσματικότητα μιας εταιρείας.

Ταξινόμηση Περιβαλλοντικής Καινοτομίας

Α. Περιβαλλοντικές τεχνολογίες:

- Τεχνολογίες ελέγχου της ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών επεξεργασίας λυμάτων
- Τεχνολογίες καθαρισμού (απορρύπανση) που αντιμετωπίζουν την απελευθέρωση της ρύπανσης στο περιβάλλον
- Πιο καθαρές διαδικασίες τεχνολογίας: νέες κατασκευαστικές διαδικασίες λιγότερο ρυπογόνες ή/και περισσότερο αποδοτικές σε πόρους απ' ό,τι σχετικές εναλλακτικές
- Εξοπλισμός διαχείρισης απορριμμάτων
- Παρακολούθηση του περιβάλλοντος και όργανα
- Πράσινες τεχνολογίες ενέργειας
- Παροχή νερού
- Έλεγχος θορύβου και δονήσεων

Ταξινόμηση Περιβαλλοντικής Καινοτομίας

B. Οργανωτική καινοτομία για το περιβάλλον:

- Συστήματα πρόληψης της ρύπανσης
- Τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και ελέγχου: επίσημα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης που αφορούν τη μέτρηση, την υποβολή εκθέσεων και τις ευθύνες για την αντιμετώπιση με θέματα χρήσης υλικών, της ενέργειας, του νερού και των αποβλήτων. Παραδείγματα αποτελούν το EMAS και ISO 14001
- Διαχείριση της αλυσίδας: η συνεργασία μεταξύ των εταιρειών έτσι ώστε να κλείσει ο κύκλος υλικού και να αποφευχθεί η περιβαλλοντική ζημία σε όλη την αλυσίδα αξίας (από αρχής μέχρι τέλους)

Ταξινόμηση Περιβαλλοντικής Καινοτομίας

Γ. Τα προϊόντα και οι καινοτόμες υπηρεσίες με περιβαλλοντικά οφέλη:

- Νέα ή περιβαλλοντικά βελτιωμένα προϊόντα (αγαθά), συμπεριλαμβάνοντας οικολογικά σπίτια και κτίρια
- Πράσινα χρηματοπιστωτικά προϊόντα (όπως η οικολογική μίσθωση ή οι υποθήκες κλίματος)
- Περιβαλλοντικές υπηρεσίες: διαχείριση στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων, διαχείριση υδάτων και λυμάτων, περιβαλλοντικές συμβουλευτικές υπηρεσίες, έλεγχος και μηχανική, άλλες δοκιμαστικές και αναλυτικές υπηρεσίες
- Υπηρεσίες με μικρότερη ένταση ρύπανσης και πόρων (π.χ. Από κοινού χρήση αυτοκινήτου)

Ταξινόμηση Περιβαλλοντικής Καινοτομίας

Δ. Πράσινες καινοτομίες συστήματος:

- Εναλλακτικά συστήματα παραγωγής και κατανάλωσης που είναι πιο φιλικά προς το περιβάλλον σε σχέση τα υφιστάμενα συστήματα: τέτοια παραδείγματα είναι η βιολογική γεωργία και η ενέργεια που προέρχεται από σύστημα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Η καινοτομία ως αποτέλεσμα της περιβαλλοντικής νομοθεσίας μπορεί να λάβει δύο μορφές:

- **Οι εταιρείες γίνονται πιο έξυπνες** σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της ρύπανσης μόλις εμφανιστεί, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας των τοξικών υλικών και των εκπομπών, τον τρόπο μείωσης αυτών (ή μετατροπής σε εμπορεύσιμες μορφές) και τον τρόπο βελτίωσης.
- Η καινοτομία αντιμετωπίζει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις με παράλληλη **βελτίωση του ίδιου του προϊόντος ή των σχετικών διαδικασιών**. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτές οι «αντισταθμίσεις καινοτομίας» μπορεί να υπερβούν το κόστος συμμόρφωσης.

Επίδραση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην περιβαλλοντική καινοτομία

Περιβαλλοντική Νομοθεσία	Περιβαλλοντική Καινοτομία	Συγγραφείς
Κανονισμός (Ε.Κ.) 1907/2006 (REACH)	Πρώθηση καινοτομίας	Arfaoui (2018)
Οικονομικά μέσα Ρυθμιστικά μέσα Τεχνολογικά μέσα	Ο τύπος της καινοτομίας εξαρτάται από το είδος του ρυθμιστικού μέσου	Bergek et al. (2014)
Οδηγία 2000/53/Ε.Κ. (end-of-life vehicles)	Καινοτομία στις μεθόδους ανακύκλωσης	Gerrard and Kandlikar (2007)
Νομοθεσία για τη μείωση των εκπομπών CO ₂	Ανάπτυξη καινοτομίας	Debnath (2015)
Ομοσπονδιακός Νόμος για την ποιότητα του αέρα στις Η.Π.Α. (Clean Air Act)	Καινοτομίες διεργασίας Διάχυση καινοτομίας	Galloway και Johnson (2016)
Βιομηχανική Πολιτική της Ε.Ε.	Πρώθηση τεχνολογικής καινοτομίας	Pichler et al. (2021)

Σχεδιασμός ευέλικτων περιβαλλοντικών κανονισμών

- Σήμερα, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής σχεδιάζουν προσεκτικά πιο ευέλικτους περιβαλλοντικούς κανονισμούς επιβάλλοντας κίνητρα για την προώθηση της καινοτομίας και του διανοητικού κεφαλαίου.
- Αυτό μπορεί να οδηγήσει την προληπτική εταιρική συμμόρφωση με τους περιβαλλοντικούς κανονισμούς, η οποία ωφελεί τόσο την εταιρεία όσο και το περιβάλλον.

Μέσα που υπάρχουν γι' αυτόν τον σκοπό:

- 'Better Regulation' tool, χρησιμοποιείται από την Επιτροπή (ΕΕ)
- Regulatory Impact Assessment (RIA) που χρησιμοποιείται από πολλές χώρες του ΟΟΣΑ

στοχεύουν στην επεξεργασία πολιτικών και νομοθεσίας λαμβάνοντας υπόψη τις αναμενόμενες οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις, μετριάζοντας τις περιττές επιβαρύνσεις και τη γραφειοκρατία για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις δημόσιες αρχές.

Άσκηση για την εταιρική περιβαλλοντική στρατηγική

➤ Μια νέα startup εταιρία στοχεύει να επαναπροσδιορίσει την αθλητική βιομηχανία με **καινοτόμα, βιώσιμα παπούτσια** που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον.

• Ποια στοιχεία θα πρέπει να συμπεριλάβει η εταιρία στην περιβαλλοντική στρατηγική της;

Στοιχεία που πρέπει να συμπεριλάβουν:

1. Όραμα & Αποστολή (πώς ενσωματώνεται η βιωσιμότητα στη φιλοσοφία της εταιρείας;)

2. Κύριες δράσεις

3. Εκτίμηση κόστους & οφέλους

4. Πιθανά εμπόδια & τρόποι αντιμετώπισής τους

5. Επικοινωνιακή στρατηγική (πώς θα προσελκύσουν πελάτες;)

ΟΔΗΓΙΑ 2014/95/ΕΕ για την τροποποίηση της
οδηγίας 2013/34/ΕΕ όσον αφορά τη
δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών
πληροφοριών και πληροφοριών για την
πολυμορφία από ορισμένες μεγάλες
επιχειρήσεις και ομίλους - NFRD

Σκοπός της Οδηγίας

- Η οδηγία απαιτεί από ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις να δημοσιοποιούν συγκεκριμένες μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες με στόχο να παρέχεται στους επενδυτές και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη μια πληρέστερη εικόνα της εξέλιξης, των επιδόσεων, της θέσης και του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων τους.

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

- Στην Ελλάδα η Οδηγία ενσωματώθηκε με τον Ν. 4403/2016 στον Ν. 2190/1920 και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στον Ν. 4548/2018, στο άρθρο 151 για τις μη χρηματοοικονομικές καταστάσεις και στο άρθρο 154 για τις ενοποιημένες μη χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- Η οδηγία εφαρμόζεται σε ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις και ομίλους με **περισσότερους από 500 εργαζομένους**.

Οι εν λόγω εταιρείες απαιτείται να παρουσιάζουν μια εικόνα του επιχειρηματικού μοντέλου, των πολιτικών, των αποτελεσμάτων, των κύριων κινδύνων και των βασικών δεικτών των επιδόσεών τους μεταξύ άλλων για:

περιβαλλοντικά θέματα	κοινωνικά θέματα και θέματα σχετικά με τους εργαζομένους	τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου	την καταπολέμηση της διαφθοράς και θέματα σχετικά με τη δωροδοκία
-----------------------	--	--	---

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

- **Εάν οι εταιρείες δε διαθέτουν πολιτική** σε έναν από αυτούς τους τομείς, η μη χρηματοοικονομική κατάσταση θα πρέπει να **εξηγεί γιατί δε διαθέτουν**. Οι εταιρείες πρέπει επίσης να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με την πολιτική τους όσον αφορά την πολυμορφία του διοικητικού συμβουλίου.
- Οι εταιρείες θα πρέπει να δημοσιοποιούν αυτές τις πληροφορίες **στην ετήσια έκθεσή τους**, παρόλο που ορισμένες χώρες της ΕΕ έχουν επιλέξει να επιτρέπουν στις εταιρείες να δημοσιοποιούν αυτές τις πληροφορίες **σε ξεχωριστή έκθεση, αν το επιθυμούν**. Οι εταιρείες, κατά την κατάρτιση των καταστάσεών τους, μπορούν να χρησιμοποιούν εθνικές, ευρωπαϊκές ή διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές, όπως το παγκόσμιο σύμφωνο των Ηνωμένων Εθνών.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκπονήσει μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο υποβολής εκθέσεων χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

➤ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2019/2088 περί
γνωστοποιήσεων αειφορίας στον τομέα των
χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών - SFDR

Σκοπός του Κανονισμού

- Ο Κανονισμός καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες στις χρηματοοικονομικές αγορές πρέπει να αποκαλύπτουν πληροφορίες βιωσιμότητας, **βοηθά τους επενδυτές που επιδιώκουν να επενδύσουν τα χρήματά τους σε εταιρείες και έργα που υποστηρίζουν στόχους βιωσιμότητας να κάνουν συνειδητές επιλογές.**
- Επιτρέπει στους επενδυτές να αξιολογούν σωστά τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνονται οι κίνδυνοι βιωσιμότητας στη διαδικασία επενδυτικής απόφασης.
- **Προσελκύει την ιδιωτική χρηματοδότηση** για να βοηθήσει την Ευρώπη να κάνει τη στροφή προς μια οικονομία μηδενικών εκπομπών.
- Παρέχει μεγαλύτερη διαφάνεια σχετικά με τη βιωσιμότητα των χρηματοοικονομικών προϊόντων, προκειμένου να κατευθυνθούν ιδιωτικά κεφάλαια προς τις βιώσιμες επενδύσεις, **αποτρέποντας παράλληλα το “green washing”.**

Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού

- Ο Κανονισμός αφορά τους Χρηματοοικονομικούς Σύμβουλους που παρέχουν επενδυτικές ή ασφαλιστικές συμβουλές και τους Συμμετέχοντες στη χρηματοοικονομική αγορά που παράγουν και πωλούν χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Χρηματοοικονομικός σύμβουλος. Ο όρος αυτός καλύπτει όλα τα ακόλουθα, και συγκεκριμένα:

- ασφαλιστικός διαμεσολαβητή που παρέχει ασφαλιστικές συμβουλές σχετικά με τα IBIP
- ασφαλιστική επιχείρηση που παρέχει ασφαλιστικές συμβουλές σχετικά με τα IBIP
- πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει επενδυτικές συμβουλές
- μια εταιρεία επενδύσεων που παρέχει επενδυτικές συμβουλές
- διαχειριστής εναλλακτικών επενδυτικών κεφαλαίων που παρέχει επενδυτικές συμβουλές σύμφωνα με την οδηγία 2011/61/ΕΕ (σχετικά με τα αμοιβαία κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου και τα ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια) ή
- εταιρεία διαχείρισης ΟΣΕΚΑ που παρέχει επενδυτικές συμβουλές σύμφωνα με την οδηγία 2009/65/ΕΚ για ΟΣΕΚΑ

Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού

Συμμετέχων σε χρηματοπιστωτικές αγορές. Όλες οι χρηματοοικονομικές οντότητες που διαχειρίζονται τα χρήματα των πελατών τους μέσω χρηματοοικονομικών προϊόντων και οι οποίες είναι:

- ασφαλιστική επιχείρηση που παρέχει συμβουλές όσον αφορά τα βασιζόμενα στην ασφάλιση επενδυτικά προϊόντα (IBIP)
- εταιρεία επενδύσεων που παρέχει διαχείριση χαρτοφυλακίου
- ίδρυμα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών
- κατασκευαστής συνταξιοδοτικού προϊόντος
- διαχειριστής κεφαλαίων εναλλακτικών επενδύσεων
- πάροχος πανευρωπαϊκού ατομικού συνταξιοδοτικού προϊόντος
- διαχειριστής κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου που πληροί τις προϋποθέσεις, εγγεγραμμένος σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 345/2013
- διαχειριστής κεφαλαίου κοινωνικής επιχειρηματικότητας που πληροί τις προϋποθέσεις, εγγεγραμμένος σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 346/2013
- εταιρεία διαχείρισης ενός οργανισμού συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ) ή
- πιστωτικό ίδρυμα που παρέχει διαχείριση χαρτοφυλακίου

Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού

Χρηματοπιστωτικά προϊόντα. Επενδύσεις, όπως:

- χαρτοφυλάκιο
- οργανισμός εναλλακτικών επενδύσεων
- IBIP
- συνταξιοδοτικό προϊόν ή πρόγραμμα
- ΟΣΕΚΑ, ή
- πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό προϊόν

Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού

Κίνδυνος Βιωσιμότητας

- Ο κίνδυνος βιωσιμότητας (ή ESG κίνδυνος) αποτελεί ένα γεγονός ή περίσταση στον περιβαλλοντικό ή κοινωνικό τομέα ή στον τομέα της διακυβέρνησης που, εάν επέλθει, θα μπορούσε να έχει πραγματικές ή δυνητικές σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην αξία της επένδυσης.

Πώς γίνεται η αναφορά σε επίπεδο οντότητας;

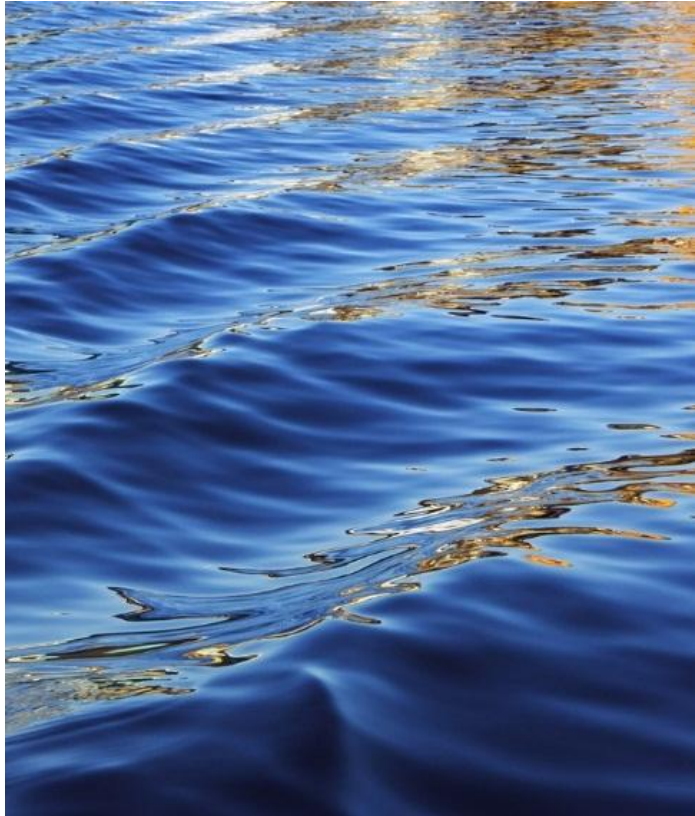
- Ο στόχος της γνωστοποίησης σε επίπεδο οντότητας είναι να καταδείξει **πώς η οικονομική οντότητα ενσωματώνει τους «κινδύνους βιωσιμότητας» που επηρεάζουν τόσο τις επενδυτικές αξίες όσο και την κοινωνία συνολικά.**
- Οι αναφορές θα πρέπει να είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο της οντότητας και να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:
 1. Πληροφορίες σχετικά με πολιτικές που εφαρμόζονται για τους ενσωματωμένους κινδύνους βιωσιμότητας στη διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων.
 2. Μια εξήγηση για το πώς η Πολιτική Αμοιβών είναι συνεπής με την ενσωμάτωση των Κινδύνων Αειφορίας.
 3. Κύριες δυσμενείς επιπτώσεις εάν αυτές λαμβάνονται υπόψη στις επενδυτικές ή ασφαλιστικές συμβουλές της οντότητας (αρχή συμμόρφωσης ή εξήγησης).

Πώς γίνεται η αναφορά σε επίπεδο προϊόντος;

- Η γνωστοποίηση σε επίπεδο προϊόντος επηρεάζει τις προσυμβατικές (πληροφορίες πελάτη, φυλλάδιο, κ.λπ.) και τις περιοδικές γνωστοποιήσεις, οι οποίες πρόκειται να δημοσιεύονται, να ενημερώνονται και να διατηρούνται στον ιστότοπο του προϊόντος.

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2022/2464 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 537/2014, της οδηγίας 2004/109/ΕΚ, της οδηγίας 2006/43/ΕΚ και της οδηγίας 2013/34/ΕΕ, όσον αφορά την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας από τις εταιρείες - CSRD

Πρακτικές

Δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών περιβαλλοντικών και κοινωνικών πληροφοριών (μη χρηματοοικονομική λογιστική)

Δημοφιλέστερα και κοινώς αναγνωρισμένα πρότυπα απολογισμών αειφορίας/ΕΚΕ:

- ✓ Παγκόσμια Πρωτοβουλία για τους Απολογισμούς (Global Reporting Initiative, GRI)
- ✓ Ο ενοποιημένος απολογισμός (International Integrated Reporting Council - IIRC)
- ✓ Το Πρότυπο SASB (Sustainability Accounting Standard Board, SASB)
- ✓ Το σχέδιο SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management)
- ✓ Το πλαίσιο οδηγός, πίεση, κατάσταση, αντίκτυπος κι ανταπόκριση (Driver, Pressure, State, Impact and Response – DPSIR)
- ✓ Το Οικουμενικό Σύμφωνο (Global Compact) των Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)
- ✓ Το σχέδιο για τη δημοσιοποίηση εκπομπών άνθρακα (Carbon Disclosure Project, CDP)
- ✓ Το Παγκόσμιο Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (World Business Council for Sustainable Development, WBCSD)
- ✓ Το Πρότυπο Εταιρικής Λογιστικής κι Αναφοράς Πρωτοκόλλου για τα αέρια του θερμοκηπίου (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures, TCFD)

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

- Με τον ν. 5164/2024 ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία (ΕΕ) 2022/2464
- Η Οδηγία 2022/2464 (CSRD) αναθεωρεί τα τμήματα της Οδηγίας 2013/34/ΕΕ (η «Λογιστική Οδηγία») που αφορούν τις μη χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις που εισήχθησαν από την Οδηγία 2014/95/ΕΕ (NFRD). Οι νέες απαιτήσεις αναφοράς βιωσιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 1 της CSRD θα ισχύουν σταδιακά από το 2024–2028 σε τέσσερις κατηγορίες εταιρειών:
- **1^η κατηγορία**

Κατηγορία επιχείρησης	Κριτήρια	Ημερομηνία εφαρμογής
Μεγάλες οντότητες δημοσίου συμφέροντος της ΕΕ (υπόκεινται ήδη στην Non-Financial Reporting Directive)	Πρέπει να είναι μια μεγάλη επιχείρηση της ΕΕ η οποία (i) είναι «οντότητα δημοσίου συμφέροντος» και (ii) να έχει περισσότερους από 500 υπαλλήλους.	Υποβολή εκθέσεων από το 2025 για τα οικονομικά έτη που ξεκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2024 και μετά.

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

➤ 2^η κατηγορία

Κατηγορία επιχείρησης	Κριτήρια	Ημερομηνία εφαρμογής
Μεγάλες επιχειρήσεις της ΕΕ και μητρικές επιχειρήσεις της ΕΕ μεγάλων ομίλων (εκτός από αυτές της προηγούμενης κατηγορίας, δεν υπόκεινται στην Non-Financial Reporting Directive)	Πρέπει να πληροί δύο από τα ακόλουθα κριτήρια (είτε ως μεμονωμένη οντότητα είτε σε βάση ενοποιημένου ομίλου): Σύνολο ισολογισμού 20 εκατ. ευρώ. Καθαρός κύκλος εργασιών 40 εκατ. ευρώ και/ή Κατά μέσο όρο 250 εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους.	Υποβολή εκθέσεων από το 2026 για τα οικονομικά έτη που ξεκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2025 και μετά.

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

➤ 3^η κατηγορία

Κατηγορία επιχείρησης	Κριτήρια	Ημερομηνία εφαρμογής
Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις της ΕΕ ("SMEs") που είναι εισηγμένες σε οργανωμένες αγορές της ΕΕ (και δεν είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις)	<p>Πρέπει (i) να έχει τίτλους εισηγμένους σε ρυθμιζόμενη αγορά της ΕΕ και (ii) να πληρούν δύο από τα ακόλουθα κριτήρια:</p> <p>Σύνολο ισολογισμού: 4 εκατ. ευρώ. Καθαρός κύκλος εργασιών: 8 εκατ. ευρώ. και/ή Κατά μέσο όρο 50 εργαζόμενοι κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους.</p>	Υποβολή εκθέσεων από το 2027 για τα οικονομικά έτη που ξεκινούν από την 1η Ιανουαρίου 2026 και μετά.

Πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

➤ 4^η κατηγορία

Κατηγορία επιχείρησης	Κριτήρια	Ημερομηνία εφαρμογής
Μητρική εταιρεία εκτός ΕΕ με: (i) μεγάλη θυγατρική εγκατεστημένη στην ΕΕ ή θυγατρική ΜΜΕ εισηγμένη στο χρηματιστήριο ή (ii) μεγάλο υποκατάστημα της ΕΕ	Πληροί τα ακόλουθα κριτήρια: Καθαρός κύκλος εργασιών 150 εκατ. ευρώ στην ΕΕ για καθένα από τα δύο τελευταία διαδοχικά οικονομικά έτη και Τουλάχιστον μία θυγατρική ή υποκατάστημα στην ΕΕ που: Για τη θυγατρική: πληροί τα κριτήρια για τις κατηγορίες (2) ή (3) παραπάνω. και Για το υποκατάστημα: έχει τζίρο άνω των 40 εκατ. ευρώ.	Υποβολή εκθέσεων από το 2029 για τα οικονομικά έτη που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2028.

Απαιτήσεις της Οδηγίας

- Η Οδηγία CSRD υποχρεώνει τις εταιρείες εντός του πεδίου εφαρμογής της να **αποκαλύπτουν πληροφορίες για θέματα βιωσιμότητας που επηρεάζουν την εταιρεία**, καθώς και για τις επιπτώσεις της εταιρείας σε θέματα βιωσιμότητας. **Διπλή Ουσιαστικότητα (Double Materiality)**
- Ειδικότερα, οι εκθέσεις διαχείρισης των επιχειρήσεων θα **περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με:**
 1. **την ανθεκτικότητα του επιχειρηματικού μοντέλου** και της στρατηγικής της εταιρείας στους κινδύνους βιωσιμότητας
 2. **σχέδια που διασφαλίζουν τη συμβατότητα με τον στόχο για την υπερθέρμανση του πλανήτη στους 1,5°C βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού** και με τους στόχους του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1119 (Νόμος για το Κλίμα στην Ευρώπη) σχετικά με την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και την έκθεση σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον άνθρακα, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο
 3. **χρονικά δεσμευμένους στόχους βιωσιμότητας**, την πρόοδο και τις διαδικασίες και
 4. **τους κύριους κινδύνους** για την εταιρεία που σχετίζονται με τις «εξαρτήσεις» της σε θέματα βιωσιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των ενεργειών που λαμβάνονται για τη διαχείριση αυτών των κινδύνων.

Απαιτήσεις της Οδηγίας

- Οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων βάσει της Οδηγίας CSRD θα λειτουργούν παράλληλα με την προτεινόμενη οδηγία της ΕΕ για τη δέουσα επιμέλεια για την εταιρική βιωσιμότητα (**Directive on corporate sustainability due diligence**), η οποία θα επιβάλλει υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας και θα απαιτεί από τις εταιρείες να εντοπίζουν και να αποτρέπουν δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις και επιπτώσεις στα ανθρώπινα δικαιώματα στις αλυσίδες αξίας τους.
- Η Οδηγία CSRD θα απαιτεί από τις εταιρείες να κάνουν γνωστοποιήσεις χρησιμοποιώντας ένα λεπτομερές σύνολο προτύπων αναφοράς βιωσιμότητας, τα οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υιοθετήσει σε τελική μορφή έως τις 30 Ιουνίου 2024. Κατά την υιοθέτηση αυτών των προτύπων, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τα **πρότυπα αναφοράς βιωσιμότητας της ΕΕ (EU Sustainability Reporting Standards, ESRS) που αναπτύσσεται από την EFRAG**.
- Αυτές περιλαμβάνουν γνωστοποιήσεις θα αφορούν
 1. **περιβαλλοντικά θέματα** συμπεριλαμβανομένων της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης, των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων, της βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων και της χρήσης πόρων και κυκλικής οικονομίας
 2. **κοινωνικά θέματα** (του εργατικού δυναμικού, των εργαζομένων στην αλυσίδα αξίας, των επηρεαζόμενων κοινοτήτων και των καταναλωτών και των τελικών χρηστών
 3. **και ένα θέμα διακυβέρνησης** (που σχετίζεται με την επιχειρηματική συμπεριφορά).
- **Υποχρέωση Εξωτερικής Επαλήθευσης:** Οι εκθέσεις βιωσιμότητας υπόκεινται σε εξωτερικό έλεγχο από **ορκωτούς ελεγκτές ή ανεξάρτητους παρόχους διασφάλισης**, όπως ορίζει το άρθρο 26 του Ν. 5164/2024.
- Πολύ σημαντικός ο **ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2023/2772** για τη συμπλήρωση της οδηγίας 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τα πρότυπα υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας

Πακέτα Omnibus (Omnibus Package)

- Στις 26 Φεβρουαρίου 2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε μία νέα δέσμη προτάσεων για την απλούστευση των κανόνων της ΕΕ, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και την απελευθέρωση επιπλέον επενδυτικής ικανότητας

➤ τροποποιεί:

- ✓ την οδηγία για την υποβολή εκθέσεων εταιρικής βιωσιμότητας (Corporate Sustainability Reporting, CSRD)
- ✓ την οδηγία για τη δέουσα επιμέλεια ως προς την εταιρική βιωσιμότητα (Directive on corporate sustainability due diligence, CSDDD)
- ✓ τον μηχανισμό προσαρμογής στον άνθρακα (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) και
- ✓ τον κανονισμό InvestEU.

Πακέτα Omnibus (Omnibus Package)

➤ οι κύριες αλλαγές στον τομέα της υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας (CSRD και ταξινόμηση των επενδύσεων της ΕΕ):

1. Αφαίρεση περίπου του 80 % των εταιρειών από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας CSRD, εστιάζοντας τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας στις μεγαλύτερες εταιρείες.
2. Διασφάλιση ότι οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων βιωσιμότητας για τις μεγάλες εταιρείες δεν επιβαρύνουν τις μικρότερες εταιρείες στις αξιακές αλυσίδες τους.
3. Αναβολή κατά δύο έτη (έως το 2028) των απαιτήσεων υποβολής πληροφοριών για τις εταιρείες που υπάγονται στην CSRD και που αρχικά έπρεπε να αναφέρουν από το 2026 ή το 2027.
4. Η υποβολή εκθέσεων ταξινόμησης της ΕΕ θα είναι υποχρεωτική για τις μεγαλύτερες εταιρείες, αλλά εθελοντική για άλλες.
5. Απλούστευση κριτηρίων «Do No Significant Harm» (DNSH) για την πρόληψη της ρύπανσης.

Εταιρείες με έως 1.000 εργαζόμενους και κύκλο εργασιών έως 50 εκατομμύρια ευρώ θα βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του CSRD.

Νομοθεσία για ESG

Νομοθεσία	Πεδίο εφαρμογής	Βασικές απαιτήσεις
NFRD	Μεγάλοι φορείς δημοσίου συμφέροντος με περισσότερους από 500 υπαλλήλους	Αναφορά σε πολιτικές, κινδύνους, αποτελέσματα και βασικούς δείκτες απόδοσης που σχετίζονται με θέματα ESG
SFDR	Οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων και οι οικονομικοί σύμβουλοι που εμπορεύονται χρηματοοικονομικά προϊόντα ως βιώσιμα	Αποκάλυψη της ενσωμάτωσης ESG στις επενδυτικές αποφάσεις, πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο των επενδύσεων στη βιωσιμότητα
CSRD	Όλες οι μεγάλες εταιρείες, ανεξαρτήτως νομικής μορφής	Υποχρεωτική αναφορά βιωσιμότητας, σύστημα ψηφιακής αναφοράς

Επίλογος

- ✓ Κρίσιμος ο ρόλος της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στον στρατηγικό σχεδιασμό των επιχειρήσεων.
- ✓ Οι περιβαλλοντικές κανονιστικές ρυθμίσεις δεν αποτελούν μόνο καταναγκαστικές επιταγές και πρόσκομμα στην εταιρική οικονομική ανάπτυξη, αλλά αντιθέτως μία ευκαιρία για βελτίωση διαφορετικού τύπου κεφαλαίων.
- ✓ Η στρατηγική που επιλέγει η επιχείρηση οδηγεί σε διαφορετικά αποτελέσματα.
- ✓ Ο κατάλληλος σχεδιασμός περιβαλλοντικών νομοθεσιών δίνει κίνητρα που ωφελεί τόσο τις επιχειρήσεις όσο και την κοινωνία και το περιβάλλον.
- ✓ Σημαντικές οι πρωτοβουλίες στην Ε.Ε. που έχουν ξεκινήσει μέσω της Πράσινης Συμφωνίας. Οι νομοθεσίες NFRD, SFDR, CSRD αποτελούν κοινή βάση για τη λήψη αποφάσεων για τους καταναλωτές και τις εταιρίες.
- ✓ Σημαντική η απλοποίηση των κανονισμών μέσω του πακέτου Omnibus, αλλά και η διατήρηση παράλληλα των περιβαλλοντικών και κοινωνικών ευθυνών.